

Daniel LANDART

PANPALE BETIXUT
HERRIKO ZEZEN A

TOBERAK

BAIGORRI

1979.eko
agorriaren 5ean eman

JOKOLARIAK

Herriko Mukila	50 urte
Hauzitegiko Jaun Presidenta	55 urte
Grefiera	60 urte
Uxera	50 urte
Prokuradore Jauna	45 urte
Abokata	42 urte
BETIXUT PANPALE	27 urte
Adela Buztanbegi, lehen emazte-gaia	27 urte
Klotilda Gerribero, bigarren emazte-gaia	25 urte
Ganix, hirugarren emazte gaiaren aita	50 urte
Ida de Antzuñapur, laugarren emazte-gaia	70 urte
Bitor, bekixutek emazte-gaia harku dion bat	28 urte

HERRIKO MUTILAREM DEIA

Herritar maiteak,

Toberen karrietarak, Parisetik uran dugun mezu
hunkigarria, eskuratu bezala frantsesek irakurriko
daukuzet, artean xehetasunak euskaraz emanaz,
denek nik bezain onsa konprenitzeko gisan.

La Présidence de la République Française
adresse ce message à tous et à chacun des
citoyens de la Vallée de Baigorri.

Honek erran nahi du: Frantziako Jaun Presidentak
paper hau igortzen duela eskualde honetan bizi diren
guzieri = izan dituzten artzain ala laborari,
ahotz ala notari, mahasturu ala ostaler, dendari
ala kuziner, errient ala dentist, guarda ala kontra-
bandist, gizon ala emazte, ezkondu ala donado,
sorgin ala mukundin, erre ala tanto, konkhor
ala ketxepel, ur edale eda mozkortzale...
Barba otai, nehor aharzten badut...

En principe la loi n'autorise pas les farces
charivariques qui risquent de créer des
discordes. Mais nous ne pouvons que

recommander celle que vous organisez le 5 août - Car elle comporte une haute leçon de moralité publique - Il est en effet du plus mauvais exemple qu'un jeune homme sorte avec trois belles demoiselles à la fois, promettant le mariage à chacune d'elle, et au lieu de leur faire prendre le chemin de la mairie, les dirige calmement, toutes les trois, vers la clinique d'accouchement.

Ez ahal dira kinuaki klinika berera joanen, agian!

Et après ce lâche exploit, abandonnant les trois malheureuses victimes à leur triste sort, se met à courtiser une veuve de 90 ans, la femme la plus riche de toute la vallée de Baigorri -

Nous comprenons que vous soyez choqués par le comportement de ce délinquant et que vous souhaitiez que la ~~Tribunal~~^{justice} sanctionne ses méfaits.

Quant à nous, nous laissons le Tribunal seul juge du verdict. Cela dit, au nom de la République, amusez-vous gaiement, selon nos belles traditions.

~~Signé: Raymond Lissacé,~~
Président de la République.

Eta nai beraz, beti gaizkan ari den "delinquant" honen juzamendua hasiko da.

Atabala jo!

HAUZITEGIAN

Taula gainaren erdian, mahai luze bat. Bi saketetan aldez, mahai hertsai bana. Herriko mutilak bere "oihua" buruzatzen duelaik, Grefiere sartzen eta eskuinean jartzzen - Geroxago uxera ager bedi eta kausa dio =

Uxera: Messieurs, la Cour!

Orduran sar bitez, Prokuradore Jauna, bi fuje laguntzaile (hauet lasterko mamu batzu izan daitezke) eta Tribunalako Jaun Presidenta. Lauak jani ondoan, prokuradoreak Uxerari "dossier" bat emaiten dio.

Uxera: Dossier 77777. Affaire Panpale Bekixut.

"Dossier" Jaun Presidentari uzten dio eta urrats haundiz jalgitzen da. Berehala beriz sartzen da Panpale Bekixut ondorek daukela.

JAUN PRESIDENTA - BETIXUT

Presidenta = Errazu: "Egia, egia osoa erraiten dutala, zin egiten dut."

Betixut = "Egia, egia osoa erraiten dutala, zin egiten dut."

P.: Zure deitura?

B.: Betixut.

P.: Izena?

B.: Panpale.

P.: Adina?

B.: 27 urte. Adin edemena, diotenaz.

P.: Ofizioa?

B.: Geheinu-zaina.

P.: Nun bizi?

B.: Egunaz kanpoan eta gauz banean...

P.: Ez dut hori jakin nahi. Zure hel-bidea galdatzen dautzut.

B.: Zer duzu behorra guri?

P.: Aho, aho Betixut. Ez zaitela zernahien erraiten has. Nun bizi zira?

B.: Baigorri Jauna. Baigorri bizi naiz. Eta gure etxearen izena = "Erekaxilokobordaberrihaga".

P.: Nola?

B.: Pario bat egin nezake, orizu, gogotik... Nik hamar

aldiz erepikakuntz ere, zuki ez zinezakeela
"Ereka xiloko bordabeniaga" gozozon atxiki!

Presidenta:

Bekikut, segidan ~~on~~ ohartarazi behar dauzut
frango ausarta kausitzen zaitudala. Ausartegia
funtsean... kasu emazu!

B.:

Egia diizu Jauna. Orain arte ere ez banintz
hain ausarta izan, ez nintzan segur ~~to~~ egun
hemeren izanen, ori.

P.:

Hori bera! Segur Valentzia politiki ba duzu eginit.
Gaiak neska doha kabeari... Hemeren ditut hiruen
izenak. Adela Buztanbegi, 25 urte. Klotilda
Genibero, 22 urte. Eta... Irma B. Azken huren
deitura ez dut ~~on~~ ageruko. Adinak
ez baititue oraino beteak. Hiru andere horiek
ezagutzen dituzula aitortzen daulazueia?

P.:

Bai Jauna. Ezagutzen ditut.

P.:

Eta egin diezuen mina ere, aitortzen daulazu?

B.:

Mina? Mina deitzen duzia zuki gizon batetik
emazte bati egiten ahal dion eskaintzarik
zoragarriena? Jakin zazu, aldi batzuetan
segurik, gure aldean izan bazire,
laster ohartuko zirela delako neskaok
ez zutela min kaundirik... plazeraren
plazerez, behin baino gehiagotan
irrintzintan, hasi baitira...

(6)

Presidenta : Ko! Ixo! Ezkontza kitzemang, kizualt enganatu dituzu - Eta horixe daude, kizualt haur beharretan. Haur beharretan ezari dituzula aitortzen duzia?

Betixut : Ah, hori g. - Hori g. Niki egin dikan azken bisitak segurik, batatik ala bestetik ez zuen deus sendi. Haatik, ez dakit geroztik nor pasan den hor gaindi...

P. : Ez du katio ulkatzea!

B. : Ez dut deus ulkatzen, Jauna - Baita egia eraiten...

P. : Eta orai, konduaen gainera, beste batelkin zabiltzala, hori, egia ote da?

B. : Ihusten dut Jauna, denak bai dabiltzula.

P. : Egia da beraz, Ida de Antzuniapur anderearen eta zure artean zerbaitek bai dela... Ezkontzako xede bat beriz ere?...

B. : Ezin ulka, Jauna.

P. : Kizualt hori ta hamar urte dauzka...

B. : Hori nikarek bai dakit... zuki eraman gabe.

P. : Ez da aise izanen...

B. : Zer ez dela aise izanen?

P. : Andere horren haur beharretan ezaztzea!

B. : Norik daki?

P. : Egia - Norik zer daki? Jendeak diotena haatik... diruaren gaitik zabiltzala horren indotik...

Bekixut: Gezuna! Ida maite dut. Bihotz bihotzetik.

Presidenta: Eta besteak, ez zintuena maite?

B.: Bai maite nikuen. Erotiki.

P.: Zendako urzi dituzu beraz bakaniki?

B.: Bainan jaun Presidenta, zuki dizunaz, ez omen dira bakaniki... hirmak haur behanetan baldin badira...

P.: Ashi! Ez nuen arnas hori eron nahi.

Bainan bego, Maizi honen apur bat gehiago argitzeko lekukoak deituko ditugu.

(Uxerari begiratuz). Eta lehenik, Adela Buztandegi anderea sarrazaz zazu.
(Pompale Bekixut, Abakataren ondoan jarzhen da).

ADELA BUZTANDEGI

P.: Mintza zaite lañoki, goxo-goxoki Anderea... eta enaguzu dakizun guzia. Pompale Bekixut ezagutzen dugunez, zer egin duguen elgarekin eta beste.

A.: Ba dakizu jauna, ez da dise izanen. Apezari berari, profesionalen, ez denak aitortu eta...

P.: Erraguzu dena Anderea. Dena. Den legala.

Adela:

6
Hona beraz. Irande arat~~u~~ bat zen... Irargi xuri
batek denak diridiralzen zituen... Lanpale eta ni,
kurri ibilki... elgari konte-konte... Hona non,
bate-batean galdatzen dautan zing mait^z nuzuz -
Hauze galdea! "Baitz bar" ihardeta nion. Harik
segidan: froga nizon. Eta zanpey biat^z etan
ginen... kantxet, topinamburak sortzen ari
ziren landa bayter batean... Eyan orduko,
zeruko iza guziak dantzen hasi ziren eta
ari, ari ginela, gure ~~zapat~~ zalaparta eta
hasperen-intziriet^z kauruko zakurrak
ekausika eta ekausika hasarazi zituzten;
ilargi xuria aldi^z ihusten zituenak ikusiz,
ahalgearen ahalgez gorri gorritua zelarik!
Bospasei aldi^z sail^z berari lotu ginakion...
Azkeneko^z zakurrak berak ixildu ziren
eta irargi "gorria" gorde... Argi tiruntak
eta goizaldeko ibitzak gure gana apur bat
ztkiarazi zutenean, azken musu luze-luze bat
elgari emaniki, hortan berexi ginen eta
ni ahal bezain politiki ekean hartu
nintzan, ene kantu maitteena xaramelatuz:
"Di Egubeni gura, bozkariogho gura...".

Presidentak: Ederki. Ederki. Eta gero?

Adela:

7

Eta gero, Jauna... tirrit! Ene lanpale airtu zitzaidan. Deika eta deika ari nindakion. Debaldetan. Azkeneko^{tz} nigang^{tz} urtua nintzan. Bulta txanaka ardura. Uste nuen xanginak egiten zaitala. Gero kaatik, laster ohartu nintzan xanginaz besteik ba naukala, medikuak berak erran zaitalarik "prise" nintzala "et en plus de premier coup!"

Presidenta:

Lanpaleontzat, orai, zer tendimendu daukazu?

Adela:

Nik lanpale maite dut. Atzo bezala egun eta bihar ere. Eta gau horietariki batez, beriz etorri nahi baldin balu, egin dezala lehen bezala (xori baten xixtua eskernia bera) eta niki leioa irekiho dist... leioa eta zendaho ez, atea?! Beraz, Jaun Presidenta, ez zaitela otoi bortitzegia agert. Ba dakit gaitxi egin duela, ustela ~~bat~~ izan dela... bainan otoi, otoi ukzazu den bezala... utz zaitzazu bere ontasunak oro. Ez zaitzala gizon hori itxi; Jainkoaz ez zaitzala motz!

Presidenta:

Ongi da. Ashi entzunik ba dut. Bigarren lekukoa sar dadila.

(Adela jartzen da. Uxera jalgitzen).

KLOTILDA GERRIBERO

(8)

Presidenta:

Klotilda:

Mintza zaite, Anderea. Erraguzu dakizun guzira. Mintzatuho naiz, bainan hasi baino lehen nahi nuke behar bezala begira dezaidazun. Ikusten duzia, ene aitzin-karga hau? Eta nola bildua dutan, badakikezu, ez? Mutiko pikrait honetk zernahi ele ezki eta jestu goxoz lausengatu nau. Lausengatu, enganatu eta azkenean izoratu! Eta orai, mutiko zihin tzar hortarik gelditzen zautan oraitzapean bakana: ene aitzin-karga hau, jauna. Karga oraino, jasan daiteke... Bainan, goizetik arato, nik biltzen ditudan ostikoen erdiak ukan bazinitza zut, segur naiz, jada, azken kasetan zintzkeba!

Presidenta:

Klotilda:

Aita bezain lasa jinen zait nashi semea... Semea... eman dut; zeren ez baita possible alaba baték bere amari honelako ostikoa eman ditzazkion. Funtsean, ez naiz kanbat kanitzen zango azkanak ukan ditzan... zeren, iluntze batez, mutiko zartzail hori, nik uste ~~gabean~~^{gabean}, buluz gorri plankatu zitzautearik, lehen sixtan anormal batentzat hartu nuen = iduritu baitzitzautan

hiru zango ba zituela ... biga lumari so eta bestea ... zenuari!

Presidenta =
Adela =
Klotilda =

Ashi xehetasun, anderea! Ashi xehetasun!
Jaun presidenta, bihotz bihotzeki galdatzen dautzut mukiko ohaztagarri hori gain-gainetik garkiga deagun. Jada, ashi kalde egini ba du. Gehiegi. Zeren, ez nuke nahi, hemendik aitzina oraino, mukiko debru-satan horren hiru-ganen zangoaren gatik, beste zenbait nekatoke niki bezainbat ostiko bil dezaten! Beraz, ba dakizu ez, zer gelditzen zautzun egiteko?

Presidenta =

Zue eronak gozoon atxikiho ditut.
(Uxerari mintzatuz) Sar-araz zazu hiru-ganen beharhoa.
(Klotilda jan bedi. Uxera atera. Gero Ganix sartuko da).

GANIX

Presidenta =

Mintza zaitte, Jauna. Enaguzu dakizun guzia.

Ganix =

^{Zorizaitze}
~~Baino~~ Ontsalaz, ene alabak beharho zukeen mintzatu-ene alaba biziki eii izanaz, ez da honari etorri ahal izan. Baina eskatzen dituzuen xehetasun guziak emanen dauzkizuet, ene alabak denak kondatu baitaizkit.

Presidenta = Xuxen, zer gertatu zaió?

Ganix = Irma eta ni, bi biak bizi gira. Ama, sei urte zuzkalarik galdu zuen. Gergirik, ahal bezain politikari, ezkeri hazi dut eta azken urte hauetan, lan asko egiten daut. Iluntze batez, behien bila joan zadin manakua nion. Baina ez zen nikondit azeri... Iren bat, biga... Azkenean, horra noren agertzen zaitan, nigarez kipa eta izkenean behitu oraino odola zaita! Bortxakua! Ene hamasei urteko alaba bakana, bortxakua! Eta salbakeria honen egilea: Lapale Bekiut. Funtsean, izen hori, ez zait zintzunetik jalgitzen ahal ere! Mutilko honen ez du gizon izenik merezi! Mutilko hori, abere bat baino ere gutiago da! Mutilko hori ez da tresna bat baxit. Tresna higuinari bat. Eta honen tresna dela medio, guti orai pekatu behar! Beraz, jaun Presidenta, tresna bat agertu denaz geroz, lehenik motz-araz dezahizgula daukan tresna eta ondokik bizirik ere! Ez du besterik merezi!

Presidenta: Enaitokoa emanak dituzia?

Ganix = Ute dut baietz. Baina hau emendatuko dut. Sekulan ez bazina nehor hatxemaiten haixtunen edo alikeren abihitzeko, aski nauzu deitzea eta nik eginen dautzut lana = urritik!

(11)

Presidenta : Milesker zune eskaintzaz. Baina lan hartarako gizon
eta tresna espezialak behar ditugu. (Uxerari mintzatuz).
Ondoko lekukoak sararaz zazu.

IDA DE ANTZUNAPUR

Presidenta : Mintza zaitle, Andere Ida de Antzunapur...

I. de A. : Barkatuho ~~ja~~ dautazu Jaun Presidenta, bainan
ez dut oraino arazo ingi konprenitua zendako
deitua nauzun...

Presidenta : Bainan Andere, lanpale Bekixutez mintzabeko deitua
zira... Ezagutzen ahaz duzu?...

I. de A. : Oh bai Jauna! Munduan izaiten ahaz den mutiko
ederen eta hobereentarik bat da. Duela zenbait
aste egina dut horren ezagutza. Lehen aldikotz
gure begiek elgar jo gutelarik, sabel guzua
ikaratu zitzaizkidan eta neure baitan egin
nuen = "Horra nik behar dudana serana..."

Presidenta : Bainan zu, jada ezkondua izana zira?

I. de A. : Bai. Bi aldiz. Bainan bata ala bestea ez da
kapable izan eni haur baten egin arazteko!
Alta entseatu gira, entseatu eta nota! Azkenean
Londes-en gaindi ere ibili ginen bainan
mirakulurik ez gertatu! Bizkitartean, ~~ja~~ bazinahi
Jaun Presidenta, haurak zoin maite dituzdan!
Jainkoa bezainbat maite ditut eta ezin urkan!

Presidenta:
I. de A.:

Eta uste duzu, Panpale Bekikutekin...
Bai, segur naiz horri esker, laster, ene biziko
ametsik zoragarriena egia bilakatuko
dela, Santa Elisabet bezala, kiruetan hogoi
ta hamar urtetan amatuko naizelarik!...
Zuk behar bada, Jaun Presidenta, ez duzu
horrelakorik sinesten... Hori, zure egitekoa da.
Bainan ni segur, segur eta fida naiz, bihar
Baigorriko plazan, Panpale, Désiré eta ni...

Presidenta:
I. de A.:

Désiré? Nor duzu Désiré?
Egia... Ez dautzut errano eta. Bai, gure haumari
Désiré eman gogo dioque izena...

Presidenta:
I. de A.:

Izen pollita...
Biziki pollita. Eta ihusiko gaituzue beraz
hemendik urte bat gabe... Panpale, Désiré
eta ni, Baigorriko plazan, gusturik hoberenean,
promenan ibilki... Hortakotz bada, Jaun
Presidenta, ez dakit xuxen, hauzi triste kuntan,
ene Panpalez, zer gezur sakatu dautzuten,
bainan Jainkoaz, otortzen zaitut... ez zkitzula
otai bamegi har neoka txar urdanga
batzuek kondatu dautzkitzuten zikinkeriak.
Dakarrik, begira zazu Panpale eta ene
arteko amodiosa zoin haundia den. Eta
entzun, entzun Jaun Presidenta...

Presidenta:

Zer entzun behar dut, Anderca?

I. de A.:

Ene haurren lehen irriak, Jaun Presidenta, ez dituzia bada entzuten?

Presidenta:

Ez ditut entzuten ez, Andere Ida de Antzuñapen. Bainan mendialde alkatzen dituen zuek daukazuun fedea zertaz gai den, nori daki? Ondoko lekutxoan sar bedi.

BITTOR

Presidenta:

Mintza zaitte Jauna. Erraguze datuzun guztia.

Bittor:

Ez naiz ohitua, ni, zuek bezalako Jaunen aituzinean mantzaten... eta beraz ez da kanitzeko izanen balako... trukea aire bat ukatzen baldin badut--

Presidenta:

Konprenitzen zaitut. Halere ez zaitela izi. Mintza zaitte etxean bezala. Guskian. Eta erraguze deplauki, zene ustez, Betixit honi nor den...

Bittor:

Betixut ohorin bat da. Betidanik ~~at~~ ohorin bat izan da eta! Ttipi-ttipitik zernahi gauza ebatsi ^{da} ~~da~~. Eta azkeniki...

Presidenta:

Eta azkeniki?

Bittor:

Azkeniki, ene emazte gaia, Jauna! Zenbait hilabete ba zuen klotildarekin akilitzen nuela. Akilitzen eta seriozki gero! Ezkontzako egunak eta guziaz finkatuak ginituen. Baina egun batez

(14)

ohartu naiz ene Klotildaren ondokik buzoika bat
ba zabilala... Eta delako buzoika: berpale
Bekixut! Funtsean, buzoika ez da xuxen enana.
Izaitkotz, belatxa aipatu behar nuke.
Belatxa. Eta belatxak, uste gabetarik ene
otanda jokatu! Polita naiz bai orai, polita
naiz munduaren aitzinean ene otanda
kegal kantsiarekin!

Presidenta:

Zure ustez, Bekixutek, nota bildu ahal izenduko
Klotilda?

Bitor:

Hori bada, nihauek ere nikonditoki konpreni
ez dezaketana! Hori da! Zeren, ororen buru,
Jaun Presidenta, Bekixutek fama du
kaundierna. Fama - Niki, behin baino
gehia gotan ihusia diot eta enaiten ahal
dauzkat, ez duela alimale alimale kaitaririk
gero! Ederra bai. Hori bai. Zurea eta
neurea baino doi bat luzexagoa behar
bada... Zentimetro bat edo bi, nonbait kan...
Bixtan da, leku hortan, zentimetro bat edo
bi, konda direla, bainan lodian segurik,
lodian, ez dukegu diferentzia kaundirik...
Hortaz segur naiz! Begistatu ditut orri,
soldado denboran, honena ez bezalakoak,
ez baitzuten segur, jabeek, Bekixutek
bezainbat espantur egiten - Funtsean,

errian zahar batek berak dio, miletan hobe dela tintila aixit erre bizi bat, ezinez eta astoarena bezalako malin alfer bat... Ene ideialko zira ez?

Presidenta:

Harean, etxean bezala guskian mintzatzeko erana nautzun. Ikusten dut ene kontseilua segitu duzula... & eta nago ez ote zirenez urruneko joan. Zuretzat beraz, Bekixut, ohorin bat da?

Bittor:

Bai, Jauna. Bekixut ohorin bat da. Eta ohorin bati, zerekin ebakoi baitu eta, hura moztu behar zait!

Presidenta:

Zure eranetak orituko naiz. (Uxera). Beste lekukoa jar bedi.

Uxera:

Hau zen azkena.

Presidenta:

Ontoa da.

JAUN PRESIDENTA - BETIXUT

Presidenta:

Bekixut, azken galde bat egiten dautzut. Artamendaturz kaatik anapostuari biziki kasu egin diezaiozun. Zure burua hobendun kausitzen duzia?

Betixut:

Hobendun?! Ez eta den-mendrenik ere. Ni ez naiz hobendun. Erlisioa katolikoa da hobendun!

Presidenta:

Jainkoaz, ixil zait! Erlisioa katolikoak

zer dauka ikustekoa zure istorio trixte
honetan?

Bekixut:

Erlesione katolikoaren partez, Islam erlesionea
ukan banu, ez nintzan gau zuen aitziñean
izanen - Islam erlesionean onhartzen baita
gizon batetik lau andre ukan ditzan. Eta
ni, erlesione horien arabera ez naiz
xuxen ibilki? Adela, Klotilda, Irma,
Ida, lau heldu da, ez? Bost, edo
sei edo zazpi ukan banintu, orduan
baita, neurri berria hobendun kausituko
nuen - Baina lauetan, ez! Lauak, bata
beste bezain maite ditut eta! Bestalde,
Idaren jauregian ba litaike denentzat toki.
Ahabainen, jauregi batean, aise kokatzen ahal
dira lau andre, lau alaba eta zendako
g, lau sehi?! Ai, zer gizona orduan ni!
Beraz, jaun Presidenta, ez zezula zure erabaki
nola nahika kan! Bihotz kaundiko gizon
bat naiz. Ni, ez naiz hobendun!

Presidenta:

Mor daukazu beraz hobendun?

Bekixut:

Erremako Aita Saindua da hobendun!

Presidenta:

Dohakabea! Dohakabea! Ba ahal dakizu
zer derasazun?

Bekixut:

Aiatola lekuko, zin egiten dautzut ez
naizela hobendun! (Ixi! gune bat)

(17)

Presidenta: Prokuradore Jauna, zuri da.

PROKURADORE JAUNA

Prokuradore Jauna = Hitz batez emanen dut dena = MOTZ. Ez burua gero. Ez. Bainan denek pentsatzen duzuen hura. Nahiz, buruaren moztekoa ere ba litakkeen, ikusiz Bekixuten hotenak zoin haundiak diren. Bekixutek botere bat ba dauka. Eta botere hortaz baliatu da gaixkiaren egiteko, neska gaixo horien bere sarekara biltzeko. Eta Bekixuten balentria deitoraganien eskandala ekarri daukute. Eskandalarekin bakan, horra, herikoa bakea akuko! Eta bakea galtzarekin, zer gertatzen da? Belduna sartzen dela. Segun naiz, nekatoak, emazteak, murrindinak, eta berdin adinetako emazteak berak beldun direla. Eta ikusten ditut, .. berina sahetekarik so, ahal bezain urrun so, jantxoak otortuz, ez zaiotela \dagger agian Bekixut nonbaitik agertuko. Bai; Baigorriko eme gaziak beldunak joak ditu! Eta zinez konprenitzen ditut. Alabainan, ez ote duzue nik bezain onta entzun, Irma gaztearen aitak aitortu hitz ikaragarria? Odola. Horiek eman nahi du beraz, Bekixut kriminel

bat dela. kriminel lanjerok bat. Hortakotz bada,
 Tribunala galdar niezokke Bekixut gairtagina
 gain-gainekiki gaitiga dezan. Eta gaitiguniki
 kaundiena ene iduriko, ez dezan sekulan
 gehiago gaitiguniki egun = MOTZ, MOTZ eta
 MOTZ! Eta moztu ondoan, Panpale Bekixuten
 panpatinak, Baigorriko plazako kaga
 baten puntan, zortzi egunez segidan
 iguzkitarat egon ditezela! Ez litake
 etxenple hobegoriki, jaidura lizun
 batzu dituzten guzien behin bekikotz
 geldir arazteko!

Presidenta = Eta orai, Bekixuten defentsatzailea mintza bedi.

ABOKATA

Abokata = Ontsa konprenitu baldin badut, Prokuradore jaunaren
 beraren hitzen arabera, Panpale Bekixuteki
 bere ontasun guziak tinko atxikitzen
 ahalko dika beraz, zortzi egunez segidan
 iguzki eginen duela segurtamena
 urkan artino! Nola, ~~zorigaitz~~, Euskoal
 Herrian maiz curia dugun, Bekixutek
 ez dezala ~~segur~~ ^{beraz} sobera odol gaito egin!
 Eta azkenean, noizbait, korrelako abrekaria

bat gerta baldi ere, segun naiz, Panpale
Bekixuten panpalinelt, zortzi egun iguzkiren
buruan oraino, beren grazia eta beren
podore berezia ba lukekela! Ez nezake
haatik gauza bera eman Prokuradore
Jaunarenetz! Horenelt, iguzkirik gabe ere,
zortzi minutaren buruko, piko melatuak
iduri bailukete! (Presidentak xilinka josten du).

Prokuradorea:

Ez dut onartzen. Jaun Presidenta, iataraz zazu!
Ez dut onartzen.

Presidenta:

Defentsatzaile Jauna kasu emazu zer derasazun!
Bestenaz ez zaitut gehiago mintzatzera utziho!

Abokata:

Egia! min egiten, orit Halere, alde baketik
arazoin duzu. Hauzi konet seriosasun gehiago
merezki du. Bekixut Jauna, gizon serio bat baita.
Eta bere lana serioasunelari egiten baitu.
Aren Bekixutek ba daki, hemendik zorbait urte
barne, sortzeak biziki behanduko direla.
Hortakotz, Bekixut tira ahala ari da, Eta
neska gazteak haur behametan ezar ditzan, hori
gauza zoragani bat da - Bekixuti esker,
bihar, haunak sortuko baitira, haundiko
eta gizon bilakatuho. Bekixuti esker,
Euskar Herrian bizialk iraunen baitu!
Eta zuet, gizon hau kondenatu nahi zinukete?
Bainan Jaunak, non zabilzate bada?

(20)
Kondenatzeke partez, ontalaz, Bekixut okaratu
behar litailke. Okaratu. Lehenik, ongiegileen
urrezko medaila tano bat eskainiz eta
gero errege bat bezala alfer hasiz. Zeren,
ene ustez, prokuradore jaunaren akusamenduetik
ez dute kutik balio. Baigorriko eta itzuliko
emazteak ez ditu ez beldunak joak. Eta berina
saketetanik so egiten baldin badira ez da
Bekixuten beldunez, bainan bai haeren ikusketako
esperantzari! Eskualde horietako eme guziak nahi
bailukete laurdeno bat bederen Bekixutekin
pasatu! Emazteak ez dira beldun. Gizonak dira
beldun. Eta frogatik ba ditut. Joan den
egunean, Baigorri pasan naizela nahi,
nehork ez nan lehenago bezala agurtu,
boneta edo xapela altxatuz. Zendako
hori? Gizon guziak beldun baitziren
kaien buru gainetan adanarik ilus
nizan. Adanarik! Baina Bekixut ez da
horietatik kobendun! Emazte eta bereziki gizon
jesloskorarik dira kondenatu behar ez eta
Bekixut. Bekixut gizon garbia da. Bekixuti
amodioa zurrustaka dario. Berriz ere diot,
Bekixut ez da kobendun, ez dela kobendun!
~~Utz dezagun~~ Amodioaren izenean, utz
dezagun Bekixut libro! Eta nikarenean

(24)

gain hartzen dut, gizon horren ohoretan,
Baigorriko plazan, karrizko itxura
baten erailitzea. Bekixut, zut-zuta,
bere ontasun guziak agerian, libro!
Menderen-mende, haur ala gazte, gizon
ala emazteek jakin dezaten "Henriko
Lezema" zer den!

JAUN PRESIDENTA

Jaun Presidentak, saketsak bi mamuak bere
besoek inguratuko ditu, elgarren artean
zombait solas erabiltzen balituzte bezala
eta bultza labur baten buruan, Jaun Presi-
dentak kauxe dio =

Presidenta = Hona Tribunalaren erabakia =
Pampale Bekixut hobendun ekarria da.
Gazteak = bihar goizean, bost ornetan
xuxen, Baigorriko plazaren erdi-erdian
zikitatu izanen da!

Hori entzutean, Pampale Bekixutek, nolapait,
ihesari emaiten dio. Hori ikustearekin
Jaun Presidenta oihuka hasten da =
Presidenta = Geldi! Geldi! Arrasta zazue gizon
hori - Arrasta!

Uxera lasterka abiatzen da Betixuten ondokik. Hiru emazteak batean marumaka:

Hiru emazteak:

Segi! Segi. Ez geldi. Ez geldi. Lasterka partida bat on egiten dute.

~~Orduan~~ Bainan Uxerak e du Betixut harapatzen Orduan, Jaun Presidentak, guarderi buru =

Presidenta:

Tira! Tira!

Hiru emazteak:

Ez kira. Ez kira. Ez hil. Betixut e hil. Ez hil.

Ganix-Bitor:

Hil ba hil. Tira. Tira, Mekanen kira!

Salta bat munta Pedi. Uxerak Betixut harapatzen. Betixut eskapatzen. Orduan Guardak tiratzen dute. Uxera kanpalakara erortzen da, hil-gogor. Betixutek aldi ekanaganiko irrintzina botatzen du, beti lasterka doalarik.

Presidenta:

Jainko ona! Guardak Uxera hil daukute... Hauxe zorizaitza. Salta politean gura, orai...

Prokuradorea:

Zuki enazu... (kanpale Betixutek bate irrintzina bat botatzen du)-

Presidenta:

Hobenduna irrintzina eta kobeen-gabea mila! Bizia zoin bitxia den bestenaz...

Prokuradorea:

Beti inoxentek pekatu behar, ori... Gaizo Uxera... Ez zuen segur hori merezi! Uzi ixtorio tzar hau dela medio hil behar zuela... bera, omen, gauza

horietara batere ez ekarria izanki eta --
jendeek ziotenaz ez omen zuen, pixitako
baizika baliatzen...

Presidenta = Pixitako... Pixitako... Akat zuelanik oraino.
Laster Prostata operatu behana zioten...

Prokuradorea: Gaizto gizona!

Presidenta = Jainkoak bere lorian daukela! (Bizitzi
urrunetik, Bekixuten kirurgaren irrintzina)

(Jaun Presidentaren eta Prokuradore Jaunaren
solas horiek erabiltzeko denboran, hiru
emakal, Bitlor, Gamix, ~~Particia~~ eta beldin
beste zorbait jende Uxeraren ondora joanik,
mihise xuri batz estaltzen dute eta taula-
gainera ekartzen.

Presidenta = Frantziako Jaun Presidentari berehala idazten
diot, ~~Mina~~ Barneko Ministroari jakin-araz
diezon, Frantziako Poliz-gizon guziak, ~~Beti~~
lanpate Bekixuten ondokite ezar ditzan,
eta kartzema izanen delarik, berriz
kasiko dugu!

HAUZIA

Dandak

Mugenen, 1979ko
maiatzean.